

เฉลย ประโยค ๑ - ๒
 และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒
 แปล มคธเป็นไทย
 สอบ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อตฺตสฺส (อุปติสฺสปริพพชกสฺส) เอตทโหสิ อกาโล โข อิมํ ภิกขุ ปญฺหํ ปุจฺฉิตฺตํ
 อนฺตรฆริํ ปวิฏฺฐโร ปิณฺฑทาย จริตฺตํ ยนฺนุนานํ อิมํ ภิกขํ ปิฏฺฐิตฺโต ปิฏฺฐิตฺโต อนฺุพฺนุชเยยฺมํ อตฺถิเกหิ
 อูปถาคํ มคฺคณฺฺติ ฯ โส เถโร ลทฺทชปิณฺฑทปาตํ อญฺญตรํ โอิกาสิ คจฺฉนฺตํ ทิสฺวา นิสฺสีทิตฺตํ
 กามตญฺจสฺส ญตฺวา อตฺตโน ปริพพชกปฺปํ ปญฺญาเปตฺวา อทาสิ ฯ ภคฺคตฺถิกจฺจปริโยสานนปฺปิตฺต
 อตฺตโน กุณฺฑทิกาย อุกกํ อทาสิ ฯ เอวํ อจฺจริยวตฺตํ กตฺวา กตภคฺคตฺถิกจฺเจน เถเรณ สทฺธิ
 มจฺจรปฺภิสฺสณฺฺถารํ กตฺวา เอวมาห วิปฺปสฺสนานํ โข เต อาวุโส อินฺทริยานิ ปริสฺสุทฺโท จวิวณฺโณ
 ปริโยทาโต กํสิ ตฺวํ อาวุโส อุกทิสฺส ปพฺพชิตฺโต โโก วา เต สตฺถา กสฺส วา ตฺวํ ฆมฺมํ โรเจสฺสีติ
 ปุจฺฉิ ฯ เถโร จินฺเตสิ อิมํ ปริพพชกา นาม สาสนสฺส ปฏฺธิปกฺขญฺตา อิมสฺส สาสเน คมภีรตฺตํ
 ทสฺเสสฺสสามีติ อตฺตโน นวกภาวํ ทสฺเสนฺโต อาห อหํ โข อาวุโส นโว อจฺจริปพฺพชิตฺโต
 อรฺุณาคโต อิมํ ฆมฺมวินยํ น ตาว สกฺขิสฺสสามิ วิตฺถาเรน ฆมฺมํ เทเสตฺถุนฺติ ฯ ปริพพชโก อหํ
 อุปติสฺโส นาม ตฺวํ ยถาสตฺติยา อปฺปํ วา พุหุํ วา วท เอตํ นยสฺเตน นยสฺหสฺเสน ปฏฺธิวิชฺฉิตฺตํ
 มยฺหํ ภาริโรติ วตฺวา อาห

อปฺปํ วา พุหุํ วา ภาสสฺส	อตฺถญฺญเอว เม พฺรุหิ
อตฺถเอเนว เม อตฺถโธ	กิ กาทสิ พยญฺชนํ พฺหุนฺติ
เอวํ วุตฺเต เถโร	
เย ฆมฺมา เหตุปฺปภาว	เตสํ เหตุํ ตถาคโต
เตสญฺจ โย นิโรโร จ	เอวํวาทิ มหาสมโณติ

คาถมาห ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. สตุถา คนฺธกุญฺญิํ จิตฺ ว ตํ เถรํ ทิสฺวา เอวเมว ภิกฺขุ เอวฐโปวายํ อตฺตภาโว
แผนปิณฺโฑ วย มริจฺ วย อุปฺปชฺชนภิกฺขชนสฺภาโว เอวาติ วตฺวา อิมํ คาลมาห

แผนฺนามํ กายมิมํ วิทิตฺวา

มริจฺมมํ อภิสมฺพุชานโน

เจตฺวาน มารสฺส ปฺปฺปผกานิ

อทสฺสนํ มจฺจฺราชสฺส คจฺเจติ ฯ

ตตฺถ แผนฺนามนฺติ อิมํ เกสาทิสฺมฺหสฺงฆาตํ กายํ อพฺลทฺพฺพลอนทฺธนียตาวกาลิกตฺเถน
แผนปิณฺฑทฺสริกฺขโกติ วิทิตฺวา มริจฺมมฺนฺติ ยถา มริจฺ ทูเร จิตานํ ฐปคตํ วย คยฺหุปคา วย โหติ
สนฺติเก อุปคจฺจนฺตานํ วิตฺตา ตฺจฺจนา อคยฺหุปคา สมฺปชฺชติ เอวํ ขณฺิกอิตฺตฺรปจฺจุปฏฺฐานตฺเถน
อัย กายปิ มริจฺมมฺโมติ อภิสมฺพุชานโน พุชฺชนฺโต ชานนฺโตติ อตฺโต ฯ มารสฺส ปฺปฺปผานิ
มารสฺส ปฺปฺปผกสฺงฆาตานิ เถภูมิกานิ วกฺฎฺฏานิ อริยมคฺเคน ฉินฺทิตฺวา จีณาสโว ภิกฺขุ
มจฺจฺราชสฺส อทสฺสนํ อวิสยํ อมตํ มหานิพฺพานํ คจฺเจยฺยติ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ๑ - ๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ครั้งนั้น อ. ความปริวิตกนี้ว่า อ. กาลนี้ เป็นสมัยมิใช่กาลแล เพื่ออันถาม
ซึ่งปัญหา กะภิกษุนี้ ย่อมเป็น อ. ภิกษุนี้ เข้าไปแล้ว สู่ระหว่างแห่งเรือน ย่อมเที่ยวไป
เพื่อบิณฑะ กระทบหนอ อ. เรา แสวงหาอยู่ ซึ่งธรรมอันเป็นเหตุพ้น อันอันชน ท. ผู้มีความ
ต้องการ เข้าไปรู้แล้ว ฟังติดตาม ซึ่งภิกษุนี้ ข้างหลัง ข้างหลัง ดังนี้ ได้มีแล้ว แก่ปริพพาชก
ชื่อว่าอุปติสสะนั้น ๆ อ. ปริพพาชก ชื่อว่าอุปติสสะนั้น เห็นแล้ว ซึ่งพระเถระ ผู้มีบิณฑบาต
อันได้แล้ว ผู้ไปอยู่ สู่โอกาส โอกาสใดโอกาสหนึ่งด้วย ทราบแล้วซึ่งความที่แห่งพระเถระนั้น
เป็นผู้ใคร่เพื่ออันนั่งด้วย ได้ตั้ง ซึ่งตั้งแห่งปริพพาชก ของตน ถวายแล้ว ๆ อ. ปริพพาชก
ชื่อว่าอุปติสสะนั้น ได้ถวายแล้ว ซึ่งน้ำ ในลักจัน ของตน แก่พระเถระนั้น แม้ในกาลอันเป็น
ที่สุดลงรอบแห่งกิจด้วยภักต ๆ อ. ปริพพาชก ชื่อว่าอุปติสสะนั้น ครั้นกระทำแล้ว ซึ่งวัตร
เพื่ออาจารย์ อย่างนี้ กระทำแล้ว ซึ่งการต้อนรับอันมีรสหวาน(อันจับใจ) กับด้วยพระเถระ
ผู้มีกิจด้วยภักตอันกระทำแล้ว กล่าวแล้วอย่างนี้ ถามแล้วว่า ข้าแต่ท่านผู้มีอายุ อ. อินทรีย์ ท.
ของท่าน ผ่องใสแล้วแล อ. สีแห่งผิว หมดจรอบแล้ว ผุดผ่องรอบแล้ว ข้าแต่ท่านผู้มีอายุ
อ. ท่าน เป็นผู้บวชแล้ว เจาจะง ซึ่งใคร ย่อมเป็น อ. ใคร เป็นครู ของท่าน ย่อมเป็นหรือ หรือว่า
อ. ท่าน ย่อมชอบใจ ซึ่งธรรมของใคร ดังนี้ ๆ อ. พระเถระ คิดแล้วว่า ชื่อ อ. ปริพพาชก ท.
เหล่านี้ เป็นปฏิบักข์ ต่อพระศาสนาเป็นแล้ว ย่อมเป็น อ. เรา จักแสดง ซึ่งความที่แห่งธรรมใน
พระศาสนาเป็นสภาพลิกแก่ปริพพาชกนี้ ดังนี้ เมื่อจะแสดง ซึ่งความที่แห่งตนเป็นผู้ใหม่
กล่าวแล้วว่า คู่ก่อนท่านผู้มีอายุ อ. เราแล เป็นผู้ใหม่ เป็นผู้บวชแล้วสิ้นกาลไม่นาน เป็นผู้
มาแล้วสู่พระธรรมและพระวินัยนี้ โดยกาลไม่นาน ย่อมเป็น อ. เรา จักไม่อาจ เพื่ออันแสดง
ซึ่งธรรม โดยพิสดาร ก่อน ดังนี้ ๆ อ. ปริพพาชก กล่าวแล้วว่า อ. เรา เป็นผู้ชื่อว่าอุปติสสะ

ยอมเป็น อ. ท่าน จงกล่าว ซึ่งกรรม อันน้อยหรือ หรือว่า อันมากตามความสามารถอย่างไร
 อ. อันแทงตลอด ซึ่งกรรมนั้น ด้วยร้อยแห่งนัย ด้วยพันแห่งนัย เป็นภาระ ของเรา ย่อมเป็น
 ดังนี้ กล่าวแล้วว่า

อ. ท่าน จงกล่าว ซึ่งกรรม อันน้อยหรือ หรือว่าอันมาก

อ. ท่านจงกล่าว ซึ่งเนื้อความนั้นเทียว แก่เรา อ. ความ
 ต้องการด้วยเนื้อความนั้นเทียว ย่อมมีแก่เรา อ. ท่าน
 จักกระทำ ซึ่งพยัญชนะ ให้เป็นคำมาก ทำไม ดังนี้ ฯ

ครั้นเมื่อคำอย่างนี้ อันปริพพาชกนั้น กล่าวแล้ว อ. พระเถระ กล่าวแล้วซึ่งคาถาว่า

อ. พระตถาคต ตรัสแล้ว ซึ่งเหตุแห่ง – อ. ธรรม ท.

เหล่านี้เป็นสภาพมีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน ย่อมเป็น – ธรรม ท.

เหล่านั้นด้วย ซึ่งเหตุแห่ง – อ. ความดับแห่งธรรม ท.

เหล่านั้น ใด – ความดับนั้นด้วย อ. พระมหาสมณะเป็นผู้มีอันตรัส

อย่างนี้เป็นปกติ ย่อมเป็น ดังนี้ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. พระศาสดา ประทับยืนอยู่ที่ พระคันชุกภูมินั้นแล ทอดพระเนตรเห็นพระเถระ
 นั้น จึงตรัสว่า อย่างนั้นแหละ ภิกษุ อัดภพนี้ มีรูปอย่างนั้นแหละ มีการเกิดขึ้นและสลายไป
 เป็นสภาพแน่แท้ เหมือนก้อนฟองน้ำ เหมือนพยับแดด ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

ภิกษุ รู้แจ้งกายนี้ว่า เปรียบเหมือนฟองน้ำ ทราบชัดอยู่

ซึ่งกายนี้ว่า มีธรรมชาติเหมือนพยับแดด ตัดช่อดอกไม

ทั้งหลายของมารแล้ว พึงถึงสถานที่มัจจุราชนั้นไม่ได้ ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า เณฺยุปมํ เป็นต้น ความว่า รู้แจ้งกายนี้ คือที่นับว่า
 ประชุมอาการมีผมเป็นต้นว่า เป็นสภาพชื่อว่าเห็นสมด้วยก้อนฟองน้ำ เพราะอรรถว่าไม่มีกำลัง
 มีกำลังทราวม ตั้งอยู่ได้ไม่นาน

และเป็นของชั่วคราว ๆ บทว่า มริจิมมัม เป็นต้น ความว่า ทราบชัดอยู่ คือเข้าใจอยู่ ได้แก่วรรณที่
 พยับแดด เป็นคุณมีรูปร่างเป็นคุณเข้าถึงความเป็นของที่ควรถือเอาได้ แก่ชนทั้งหลาย ผู้อยู่
 ในที่ไกล เมื่อชนทั้งหลาย เข้าไปใกล้ เป็นของว่างเปล่า ถือเอาไม่ได้ ย่อมถึงพร้อม ฉันท
 แม้กายนี้ ก็ฉันทนั้น ชื่อว่า มีธรรมดาเหมือนพยับแดด เพราะธรรมดา เป็นไปชั่วขณะ และ
 ปรากฏชั่วประเดี๋ยวเดียว ๆ สองบทว่า มารสุส ปปุพฺผกานิ เป็นต้น ความว่า ภิกษุ ตัตตวัฏฐะ
 อันเป็นไปในภุมิ ๓ กล่าวคือช่อดอกไม้ ของมาร ด้วยอริยมรรคแล้ว เป็นพระชินาสพ ฟังถึง
 สถานที่ มัจจราชเห็นไม่ได้ คือ สถานที่อันมิใช่วิสัย ของมัจจราชได้แก่อมตมหานิพพาน ดังนี้ ๆ